DUBBA · OYSS HAZIRLIK
9. Sınıf Tarih Dersi 1. Dönem 2. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 5
Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Adı Soyadı: .....
Sınıf / No: .....
Puan: .....

Telefonda aç: süreli çöz, paylaş

9. Sınıf Tarih · 1. Dönem 2. Ortak Yazılı (Senaryo 5)

1. Tarihin doğasını araştıran bir lise öğrencisi, aşağıdaki metni okuyarak notlar almıştır.

> ***Kaynak***
> *Emekliye ayrılan bir tarih profesörünün öğrencilerine verdiği son dersin notlarından (kurgusal):*
> *"Kırk yılı aşkın meslek hayatımda onlarca araştırmacının çalışmasını yakından izledim. Aynı olayı ele alan iki tarihçinin, ellerinde aynı belgeler olduğu hâlde birbirinden çok farklı sonuçlara ulaştığını defalarca gördüm. Biri bir savaşın ekonomik nedenlerini öne çıkarırken diğeri siyasi hesapları belirleyici buluyordu. Sonunda şu kanaate vardım: Tarihçi, geçmişi bir ayna gibi olduğu gibi yansıtmaz; onu kendi sorularıyla, kendi döneminin kaygılarıyla ve seçtiği kaynaklarla yeniden kurar. Dolayısıyla tarihsel bilgi, keşfedilen değil inşa edilen bir şeydir. Bu, tarihçinin yanıltıcı olduğu anlamına gelmez; yalnızca her tarihsel anlatının bir bakış açısı taşıdığı anlamına gelir. Geçen yıl yaşadığımız bir olayı da unutamıyorum: Bir ailenin üniversitemizin kütüphanesine bağışladığı sandıktan çıkan mektuplar, otuz yıldır kitaplarda tekrarlanan bir yorumu sarstı; o yorumu ilk ortaya atan tarihçi de bu mektupları okuduktan sonra kitabının yeni baskısında görüşünü değiştirdi."*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1.1. Kaynakta tarihsel bilginin "keşfedilen değil inşa edilen bir şey" olduğu ileri sürülmektedir. Bu görüşü destekleyen **iki** kanıtı, kaynaktaki ifadelerle ilişkilendirerek açıklayınız.

1.2. Ders notlarında anlatılan sandık olayı, tarihsel bilginin hangi özelliğini göstermektedir? Bu özelliği açıklayınız ve aynı özelliğin bugün okullarda okutulan tarih kitapları için ne anlama geldiğini **bir** cümleyle yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

2. Bir kıyı köyünde yaşayan emekli öğretmen, köyündeki süngercilik geleneğinin tarihini anlatan bir yazıyı yerel tarih dergisine göndermiştir. Derginin yazıyı inceleyen hakeminin notları aşağıda verilmiştir.

> ***Kaynak*** *— "Köyümüzde Süngercilik" başlıklı yazı için hakem notları (kurgusal):*
> ***I.*** *Yazının tamamı, süngerci olan dedenizin 1930'lu yıllarda tuttuğu anı defterine dayanıyor. Liman kayıtlarına, dönemin gazetelerine ya da o yılları hatırlayan başka kişilerin anlatımlarına hiç başvurmamışsınız.*
> ***II.*** *Defterdeki "Köyden her yaz yüz tekne denize açılırdı." bilgisi, aynı defterde köyün o yıllarda kırk haneden oluştuğunu söyleyen satırla çelişiyor; bu çelişki yazıda hiç tartışılmamış.*
> ***III.*** *Dalgıçların can güvenliği olmadan çalışmasını "bilgisizlik" olarak nitelendiriyorsunuz. O yılların dalış araçlarını ve geçim şartlarını hesaba katmadan bugünün ölçüleriyle yargıda bulunuyorsunuz.*
> ***IV.*** *Yazının sonunda kaynakça yok; metindeki bazı sayıların ve tarihlerin nereden alındığı anlaşılmıyor.*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

2.1. Hakem notlarından **ikisini** seçiniz. Seçtiğiniz her notta işaret edilen eksikliğin tarihsel bilginin üretim sürecindeki hangi aşamayla ilgili olduğunu yazınız ve bu eksikliğin yazının güvenilirliğini nasıl etkilediğini açıklayınız.

2.2. I numaralı notta sözü edilen anı defteri birinci elden mi yoksa ikinci elden mi bir kaynaktır? Gerekçesiyle yazınız. Ardından hakemin bu defteri tek başına yeterli bulmamasının nedenini II numaralı nottan yararlanarak açıklayınız.

3. Bir belediye, 1930–1970 yılları arasına ait pazar yeri esnaf kayıt defterlerini ve eski pazar fotoğraflarını dijital ortama aktaran bir proje başlatmıştır. Proje ekibinin ilk toplantısında tutulan notlardan bazıları aşağıda numaralandırılmıştır (kurgusal).

> ***Toplantı notları***
> ***I.*** *Taranarak bilgisayara aktarılan kayıt defterleri, sonradan dijitalleştirilmiş kaynak olarak arşivlenecektir.*
> ***II.*** *Belgeler dijital ortama aktarıldığı için araştırmacıların bu belgelerdeki yanlış ya da eksik bilgileri ayıklamasına gerek kalmayacaktır.*
> ***III.*** *Her kayda tarih, esnafın adı ve sattığı ürün gibi bilgiler etiketlenecek; böylece araştırmacılar binlerce kayıt arasında arama ve filtreleme yapabilecektir.*
> ***IV.*** *Dükkânların pazar yerindeki konumları coğrafi bilgi sistemleriyle haritalanarak pazarın yıllar içinde*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

nasıl büyüdüğü görselleştirilecektir.
V. *Dijital tarih çalışmaları geleneksel tarih yazımının yerini alacağı için projede arşivde çalışan uzmanlara ihtiyaç kalmayacaktır.*
VI. *Kayıtlarda hâlâ yaşayan kişilerin adları bulunduğundan belgeler genel ağda yayımlanmadan önce yasal izinler alınacak ve kişisel bilgiler korunacaktır.*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

3.1. Toplantı notlarından **yanlış** bilgi içeren **ikisinin** numarasını yazınız ve her birini doğru bilgiyle düzeltiniz.

3.2. Doğru notlardan yararlanarak projenin tarih araştırmalarına **bir** katkısını ve projede dikkat edilmesi gereken **bir** sorunu, notun numarasını belirterek açıklayınız. Ardından bu iki yönü birlikte düşünerek dijitalleşmenin tarih araştırmasına etkisini değerlendiren **bir** yargı cümlesi yazınız.

4. Tarım Devrimi'nin Eski Çağ medeniyetlerine etkilerini araştıran bir tarihçi, aşağıdaki görüşleri kaleme almıştır.

Kaynak
Bir tarih dergisinin "Eski Çağ Ekonomileri" özel sayısına gönderilen makale taslağından (kurgusal):
*"**(I)** Tarım Devrimi'nin Eski Çağ medeniyetleri üzerindeki en belirleyici etkisi, insanların yalnızca bir arada yaşamaya başlaması değil, bu bir arada yaşayışın ekonomik bir düzen üretmesidir. **(II)** Toprağa bağlanan insan, yalnızca besin üretmekle kalmamış; artı ürünü depolamak, korumak ve paylaştırmak zorunda kalmıştır. **(III)** Bu zorunluluk, herkesin besin üretmediği, farklı işlerin farklı kişilerce yapıldığı bir iş bölümünü kaçınılmaz kılmıştır. **(IV)** Dolayısıyla Tarım Devrimi'ni yalnızca bir üretim biçimi değişikliği olarak tanımlamak yetersizdir; o, toplumun örgütlenme biçimini de değiştiren bir dönüşümdür. **(V)** Üstelik yerleşik hayata geçiş, dünyanın her yerinde aynı dönemde ve aynı biçimde yaşanmış tek bir olaydır."*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

4.1. Tarihçinin numaralandırılmış görüşlerinden **ikisini** gerekçesiyle destekleyiniz; tarihsel bilgilerle çelişen **bir** görüşünü ise numarasını belirterek gerekçesiyle çürütünüz.

4.2. Tarihçi, metninde Tarım Devrimi'nin daha çok ekonomik etkilerine yer vermiştir. Tarım Devrimi'nin **yerleşme** üzerindeki **iki** etkisini açıklayınız ve açıklamanızı Anadolu'daki Neolitik Çağ yerleşimlerinden **bir** örnekle destekleyiniz.

5. Tarih öğretmeni, Eski Çağ medeniyetlerinin yönetim ve ordu sistemlerini tekrar etmek için sınıfa karışık sırada aşağıdaki kavram kartlarını getirmiştir.

> ***Kavram kartları***
> ***1.*** *Firavun ("büyük ev")*
> ***2.*** *Yönetimin ve ordunun en yüksek makamlarına hanedan soylularının atanması*
> ***3.*** *Kızıldeniz'in güvenliği için inşa edilen gemiler*
> ***4.*** *Pankuş*
> ***5.*** *"Tanrının gözdesi" unvanı*
> ***6.*** *Bronz silahlar ve açık arazide nizami saldırıya imkân veren uzun mızraklar*
> ***7.*** *Kut*
> ***8.*** *Onlu sistem*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

5.1. Kartları ait oldukları medeniyete ve yönetimle mi orduyla mı ilgili olduklarına göre aşağıdaki tabloya numaralarıyla yerleştiriniz.

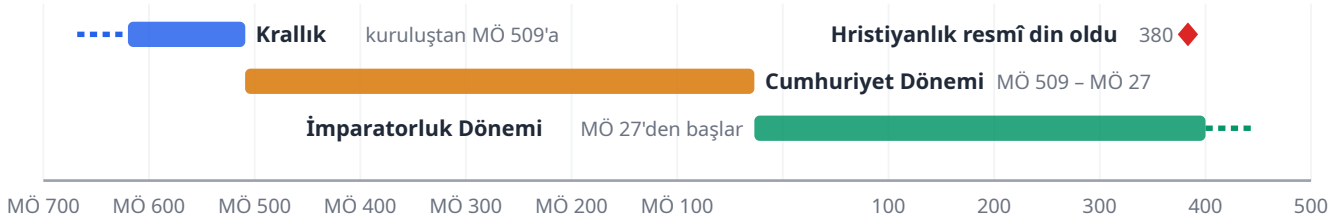
Medeniyet	Yönetim	Ordu
Mısır		
Hitit		
Asya Hun		

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

5.2. Tablonuzun "Ordu" sütununa yerleştirdiğiniz kartlardan **ikisini** seçiniz. Seçtiğiniz her kartta belirtilen özelliğin, ait olduğu devlete savaşta ya da güvenliği sağlamada nasıl bir üstünlük kazandırdığını açıklayınız.

6. Aşağıda bir öğrencinin Roma Devleti'nin yönetimini anlatmak için hazırladığı zaman şeridi (Şekil 1) ve şeridin altına yazdığı notlar verilmiştir.

Şekil 1. Öğrencinin hazırladığı zaman şeridi: Roma'da yönetim



> ***Şeridin notları***
> ***Kuruluş dönemi:*** *Roma, bir kralın yönettiği küçük bir şehir devletidir.*
> ***MÖ 509:*** *Krallık kaldırılır ve cumhuriyete geçilir. Kralın yetkileri konsül adı verilen iki yüksek devlet memuruna verilir; konsüller idari konularda senatoya danışır. Bu dönemde yönetimde aristokratlar söz sahibidir.*
> ***MÖ 27:*** *İmparatorluk Dönemi başlar. Hükümdarın yetkileri artar, senatonun etkisi azalır. Hükümdarlar başrahip unvanını da kullanır.*
> ***380:*** *İlk ortaya çıktığında devletçe yasaklanan Hristiyanlık, resmî din olarak kabul edilir.*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

6.1. Zaman şeridine ve notlara göre Roma'da yönetim yetkisinin **kuruluş dönemi, Cumhuriyet Dönemi** ve **İmparatorluk Dönemi**nde kimin ya da kimlerin elinde toplandığını yazınız ve bu üç dönem arasındaki değişimi açıklayınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

6.2. Zaman şeridinden bir kanıt göstererek İmparatorluk Dönemi'nde Roma yönetiminin hangi yönetim biçimine benzediğini açıklayınız. Ardından 380'de alınan kararın Roma'nın imparatorluk anlayışıyla ilişkisini açıklayınız.

Cevap anahtarı: çözdükten sonra okut.
Her maddenin tam puan ölçütü, kısmi ve sıfır puan durumu, olası yanıt. Kendini puanla, aynı sayfadan 40 dakikalık sayaçla yeniden çöz.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif